

Developing a framework for the development of the sports ecosystem for people with disabilities in Iran

Vahid Nikfarjam¹ - Vahid Saatchian^{2*} -Sanaz Soroori³ - Seyyed Morteza AzimZadeh⁴

1. Department of Physical Education and Sports Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran 2. Corresponding Author: Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Emam Reza International University, Mahshhad, Iran 3. Department of Physical Education and Sports Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran 4. Department of Physical Education and Sports Sciences, Ferdowsi University, Mashhad, Iran

(Received: 2024/10/29;Accepted: 2024/12/14)

Abstract

The purpose of this research was to formulate a development framework for Iran's able-bodied sports ecosystem. Using a qualitative grounded theory approach, the study drew on two sources: human resources (experts and specialists in sports development) and documentary sources (scientific, library, and credible media materials). A purposive sample was selected until theoretical saturation was achieved, comprising 19 interviewees and 32 documents. Data were collected through semi-structured exploratory interviews and systematic document analysis. Validity was established through expert review, triangulation of sources, and intercoder agreement. Data analysis employed multistage conceptual coding (open, selective, and thematic) in a systematic and exploratory manner. The resulting framework consists of 11 main themes, 34 subthemes, and 136 recurring conceptual codes. The findings indicate that developing Iran's able-bodied sports ecosystem requires a comprehensive, multilevel approach in which key variables are interlinked. The proposed framework offers a structured basis for promoting sustainable growth in this ecosystem.

Keywords

Disabled sports, Sports development, Sports ecosystem.

* Corresponding Author: Email: saatchian.vahid@gmail.com

تدوین چارچوب توسعه اکوسیستم ورزش توان یابان ایران

وحید نیکفرجام^۱ - وحید ساعت چیان^{۲*} - ساناز سروری^{۲*} - سیدمرتضی عظیمزاده^۳ -

۱. گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران ۲. نویسنده مسئول: گروه علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه بین المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران ۳. گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران ۴. گروه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۰۸؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۲۴)

چکیده

هدف از این پژوهش تدوین چارچوب توسعه اکوسیستم ورزش توان یابان ایران بود. روش تحقیق از نوع کیفی با استفاده از روش داده بنیاد با رویکرد گلایزر بود. جامعه آماری پژوهش شامل دو بخش منابع انسانی (کلیه خبرگان، صاحب نظران و متخصصین حوزه موضوع پژوهش شامل اعضای هیئت علمی و پژوهشگران مدیریت ورزشی فعال در حیطه ورزش معلولین و توان یابان؛ مدیران، مسئولان و کارشناسان کمیته ملی پارالمپیک و فدراسیون ورزش معلولین؛ ورزشکاران توان یاب جسمی حرکتی و کارشناسان و متخصصین مراکز توان یابی یا مجموعه های آموزشی نیکوکاری توان یابان در مرکز استان ها) و منابع اطلاعاتی (علمی، کتابخانه ای و رسانه ای مرتبط و معتبر) بود. مصاحبه شونده گان و منابع اطلاعاتی به تعداد قابل کفایت، به صورت هدفمند و بر مبنای رسیدن به اشباع نظری انتخاب شدند (۱۹ نفر و ۳۲ سند). ابزار پژوهش شامل مصاحبه های اکتشافی نیمه ساختارمند به همراه مطالعه کتابخانه ای نظام مند بود. روایی ابزار بر اساس شایستگی عملی، اعتبار حقوقی و علمی نمونه، نظر خبرگان و توافق بین مصححان ارزیابی و تأیید گردید. جهت تحلیل یافته ها از روش کدگذاری مفهومی چند مرحله ای (باز، گزینشی و موضوعی) به صورت اکتشافی نظام مند و سیستماتیک استفاده شد. چارچوب مفهومی نهایی شامل ۱۱ مضمون اصلی، ۳۴ مضمون فرعی و ۱۳۶ کد مفهومی (دارای تکرار مضامین) شناسایی شد. بر اساس یافته های پژوهش می توان گفت که توسعه اکوسیستم ورزش توان یابان در ایران نیازمند یک رویکرد جامع و چند سطحی است که در آن متغیرهای مرتبط به صورت زنجیره ای به هم پیوسته اند. توجه به چارچوب ارائه شده می تواند به رشد پایدار این اکوسیستم کمک شایانی کند.

کلیدواژه ها

اکوسیستم ورزش، توسعه ورزش، ورزش توان یابان

مقدمه

دست رفتن فرصت‌ها و امتیازهای مشمول ورزش خواهد شد.

توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان در جهان، موفقیت‌هایی در کشورهای نظیر بریتانیا، استرالیا، ژاپن، کانادا، و ایالات متحده داشته است که هر یک به واسطه سیاست‌گذاری مناسب، زیرساخت‌های پیشرفته، و مشارکت اجتماعی گسترده به دست آمده است. این کشورها با ایجاد چارچوب‌های حمایتی و ادغام توانمندی‌های ورزشی افراد توان‌یاب در ساختارهای ملی و محلی، الگویی پیشرو ارائه داده‌اند. تمرکز بر دسترسی برابر، حمایت‌های مالی، و تقویت آگاهی عمومی از مهم‌ترین اصول این اکوسیستم‌ها است (۶).

بریتانیا نمونه برجسته‌ای است که بازی‌های پارالمپیک ۲۰۱۲ لندن را به یک نقطه عطف در توسعه ورزش توان‌یابان تبدیل کرد. این کشور از طریق ایجاد زیرساخت‌های حرفه‌ای، رسانه‌ای سازی گسترده مسابقات و سرمایه‌گذاری در شناسایی استعدادهای ورزشی، نقش پیشرو در این حوزه ایفا کرده است. تلاش‌های بریتانیا باعث افزایش مشارکت عمومی و ترویج فرهنگ ورزش در میان توان‌یابان شده است (۷). استرالیا نیز با یک رویکرد شمول‌گرا و ساختار سازمان‌دهی حرفه‌ای، برنامه‌های متنوعی برای حمایت از ورزش توان‌یابان دارد. این کشور با تمرکز بر برنامه‌های محلی برای کودکان و نوجوانان توان‌یاب، توانسته است استعدادهای ورزشی را از سطوح پایه

امروزه، ناتوانی و معلولیت به‌طور منحصر به فردی در هر جامعه و کشوری تجربه می‌شوند. این وضعیت بسیار پیچیده و تأثیرگذار است و به علت بروز فرصت‌ها، زیرساخت‌ها، توسعه اجتماعی و فرهنگی، حمایت‌های حقوقی و منابع مالی متفاوت است (۱). بنابراین ناتوانی و معلولیت یک مسئله اجتماعی است که بر طیف وسیعی از جمعیت‌ها تأثیر می‌گذارد، به طوری که افراد دارای معلولیت ۱۵ درصد از جمعیت جهان که بیش از یک میلیارد نفر است را تشکیل می‌دهند و پیش بینی می‌شود این تعداد تا سال ۲۰۵۰ به دو برابر افزایش پیدا کند (۲). از این رو وجود افراد توان‌یاب^۱ و کم‌توان جسمی و حرکتی به عنوان یک مسئله رایج در هر جامعه‌ای قابل تأمل است (۳). ورزش یکی از مقوله‌های مربوط به سلامت جسمانی آحاد جامعه است و در همه ابعاد زندگی بشر نقش داشته و به دلایل بسیاری تأثیرات مهم و شایان توجهی در اجتماع دارد (۴). از این رو در زندگی افراد توان‌یاب جسمی حرکتی می‌تواند موثر باشد. اهمیت ورزش و نقش بسزای آن در ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی توان‌یابان جسمی حرکتی و پرورش روح و جسم آن‌ها از اولویت و اهمیت خاصی برخوردار است به طوری که از آن به عنوان یک ابزار توانبخشی نام می‌برند (۵). توجه به توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان یک الزام است و چشم‌پوشی از آن سبب از

یاب به جای واژه ی معلول و توان خواهی یا عارضه به جای واژه ی معلولیت استفاده شود. تمرکز این پژوهش بر توان‌یابان جسمی حرکتی است.

^۱ با توجه به بار مثبت واژه ی توان‌یاب طی یکی دو سال اخیر در کشور ایران سعی شده است از واژه ی توان‌یاب به جای واژه ی معلول استفاده شود؛ بنابراین در کل متن سعی شده است حداقل امکان از واژه ی توان

بهره‌وری و ورزش قهرمانی و حرفه‌ای و نیز موجب زبانه‌زدن شدن نام‌های فردی، سازمانی و ملی تیم پیروز می‌شود (۱۱). این موارد می‌تواند زندگی و روحیه توان‌یابان جسمی حرکتی را بهبود بخشد. اما مسئله‌ی قابل توجه خود توان‌یابان و مشکلاتی است که آنان در هر جامعه‌ای با آن مواجه هستند، از جمله نابرابری در دسترسی به آموزش، کار و مراقبت‌های بهداشتی که در میان افراد توان‌یاب و دارای معلولیت چشمگیر است و این جمعیت را در برابر فقر، عدم دسترسی به خدمات اولیه و نقض حقوقی آسیب‌پذیرتر می‌کند (۱۲). به عبارت دیگر افراد دارای معلولیت شرایط زندگی بدتری مانند تحصیلات ضعیف، فرصت‌های شغلی نابرابر و دسترسی ناکافی به مراقبت‌های بهداشتی را تجربه می‌کنند. خشونت، سوء استفاده، تعصب، یا بی‌احترامی به دلیل ناتوانی هایشان و هزینه زندگی مرتبط با مراقبت‌های بهداشتی و توانبخشی، وسایل کمکی، رژیم‌های غذایی خاص، کمک‌های شخصی، حمل و نقل و سایر نیازهای خاص را نسبت به افراد غیر معلول دارند (۱۳). موارد فوق شرایط زندگی را برای این افراد خاص و سخت نموده است. لذا به نظر می‌رسد ورزش می‌تواند نقش مؤثر و کمک‌کننده‌ای در کلیت زندگی این قشر داشته باشد. در این تحقیق ورزش توان‌یابان و تمام افراد و سازمان‌های وابسته به آن یک اکوسیستم در نظر گرفته شده است و محقق در صد است با بررسی آکادمیک وضعیت ورزش توان‌یابان در کشور به تدوین چارچوب کاربردی در زمینه توسعه و پیشرفت این مهم بپردازد. اکوسیستم ورزش توان‌یابان در ایران و میزان تعامل بین سازمان‌های مرتبط با آن، مختص

شناختی و پرورش دهد. همچنین، انسجام اجتماعی و هم‌افزایی بین جوامع توان‌یاب و غیرتوان‌یاب از طریق برنامه‌های مشترک ورزشی، از ویژگی‌های کلیدی این اکوسیستم است (۸). در آسیا، ژاپن با استفاده از نوآوری‌های فناوری و مدیریت موفق بازی‌های پارالمپیک ۲۰۲۰ توکیو، توانسته است زیرساخت‌های قابل دسترسی برای ورزش توان‌یابان را توسعه دهد. این کشور با تمرکز بر آگاهی‌سازی جامعه و سرمایه‌گذاری در تجهیزات پیشرفته، الگویی برای کشورهای منطقه ایجاد کرده است. حمایت‌های دولتی و مشارکت شرکت‌های خصوصی نیز در موفقیت این برنامه‌ها نقش چشمگیری داشته است (۹). ایالات متحده و کانادا از دیگر نمونه‌های موفق هستند که با ایجاد لیگ‌های حرفه‌ای ورزشی، برنامه‌های مدرسه‌ای و دانشگاهی، و حمایت‌های دولتی گسترده، مشارکت ورزشی توان‌یابان را به سطوح بالایی ارتقا داده‌اند. در این کشورها، نه تنها ورزشکاران حرفه‌ای توان‌یابان به رسمیت شناخته شده‌اند، بلکه امکانات ورزشی برای عموم جامعه توان‌یاب نیز فراهم شده است. توجه ویژه به آموزش مربیان و آگاهی‌سازی از دیگر عوامل موفقیت این اکوسیستم‌ها در آمریکای شمالی است (۱۰).

پیامدهای توسعه ورزش توان‌یابان علاوه بر دستاوردهای آشکار فرهنگی، اجتماعی برای این قشر، می‌تواند در بسیاری از زوایای پنهان خدمات به آنان راهگشا بوده و زمینه‌های شکوفایی جامعه توان‌یابان را فراهم سازد. ورزش موجب افزایش سلامت و نشاط اجتماعی، بهره‌وری منابع و سرمایه‌های انسانی،

این کشور است، قابل تقلید از نمونه های مشابه نمی باشد و پرداختن علمی به این موضوع مسئله ای قابل توجه است.

با توجه به فواید ورزش برای توان یابان، پژوهش ها در داخل کشور بیانگر مشارکت بسیار پایین معلولان و توان یابان در فعالیت های ورزشی است (۱۴). اگرچه تحقیقات بسیاری در زمینه سطوح مختلف ورزش همگانی، قهرمانی، تفریحی و تربیتی و توسعه آن در کشور انجام شده است اما تاکنون رویکرد تحلیلی اکوسیستمی مبتنی بر مفاهیم تخصصی به بررسی ورزش توان یابان و توسعه آن نپرداخته است. در حالی که هم تحلیل اکوسیستمی یک تحلیل نوین و کاربردی است و هم مقوله ورزش توان یابان دارای جنبه های زیادی بوده و تنها از طریق مفاهیم مر سوم تحت عنوان یکی از سطوح ورزشی به طور کامل قابل تبیین و توسعه نیست و پرداختن به مسائل مربوط به آن نیازمند کاوش های علمی مطلوب می باشد (۱۵). اکنون به طور مشخص مسئله پژوهش حاضر این است که چگونه می توان یک چارچوب جامع و کاربردی برای توسعه و ارتقای اکوسیستم ورزش توان یابان در ایران ارائه داد که بتواند به بهبود مشارکت، دسترسی، و کیفیت خدمات ورزشی برای افراد دارای معلولیت کمک کند. فعالیت ورزشی توان یابان بسیار پویا بوده و همزمان با تغییرات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی، تکنولوژیکی و زیستی نیاز به انجام تحقیقات جدید و ارائه اطلاعات دسته اول برای مدیریت سازمان های متولی و در نتیجه گام های در راستای توسعه دارد. این در حالی

است که پژوهش های اندکی در داخل کشور پیرامون مفهوم مشارکت ورزشی معلولین و جانبازان (عوامل مؤثر بر جذب و مشارکت و موانع مشارکت، توسعه مشارکت ورزشی و سیاست گذاری ها) (۱۱، ۱۹-۱۶) و مفهوم اکوسیستم ورزش شهروندی، همگانی و قهرمانی و تحقیقات بسیاری نیز پیرامون مفهوم توسعه ورزش انجام شده است (۲۰، ۲۱)؛ اما تحقیقی که مفاهیم توسعه اکوسیستم ورزش توان یابان را در کنار یکدیگر مورد بررسی علمی قرار دهد و به چارچوبی کاربردی در این زمینه دست یابد، تاکنون انجام نشده است. لذا شکاف تحقیقی در خصوص تدوین مدل توسعه اکوسیستم ورزش توان یابان در دو بعد همگانی و قهرمانی در کشور مشهود است. اکثر پژوهش های خارجی نیز در خصوص بهزیستی و افزایش کیفیت زندگی افراد دارای معلولیت با مشارکت در ورزش و ارائه خدمات رفاهی، تجهیزات مناسب، آموزش و اطلاع رسانی و کاهش محرومیت معلولین انجام شده است (۵، ۲۶-۲۲) که نشان از اهمیت موضوع مورد بررسی می باشد. براساس مطالعات پیشین به نظر می رسد مواردی همچون فقدان زیرساخت های مناسب، کمبود حمایت های مالی، نبود برنامه ریزی راهبردی و آگاهی محدود جامعه از اهمیت ورزش برای افراد دارای معلولیت از جمله عواملی هستند که مانع رشد و توسعه این حوزه شده اند (۱۱، ۲۰، ۲۷). در این راستا، تدوین یک چارچوب جامع که بتواند به طور نظام مند این چالش ها را شناسایی و به صورت مؤثر به آن ها پاسخ دهد، ضرورت دارد.

اکوسیستم ورزش توان‌یابان در ایران انجام شده و چارچوب پیشنهادی نه تنها بهبود دسترسی و مشارکت افراد دارای معلولیت در برنامه‌های ورزشی را مدنظر دارد، بلکه ارتقای کیفیت خدمات ورزشی، تقویت زیرساخت‌ها و افزایش آگاهی اجتماعی نسبت به اهمیت این حوزه را نیز در بر می‌گیرد تا در نهایت نتایج کاربردی ارائه شده، مورد استفاده ذینفعان پژوهش شامل گروه‌های زیر قرار گیرد: ورزشکاران توان‌یاب به‌عنوان اصلی‌ترین مخاطبان، خانواده‌های آن‌ها که در حمایت و مشارکت فعال نقشی کلیدی دارند، مربیان و کادر فنی که به آموزش و توانمندسازی این ورزشکاران می‌پردازند، برنامه‌ریزان، سیاست‌گذاران و مدیران ورزشی که مسئول تدوین و اجرای راهبردها و سیاست‌های حمایتی هستند، سازمان‌های دولتی، غیردولتی و انجمن‌های تخصصی که به ارتقای آگاهی عمومی و تسهیل مشارکت کمک می‌کنند، بخش خصوصی به‌ویژه در حوزه‌های تأمین تجهیزات و زیرساخت‌های مناسب، و در نهایت رسانه‌ها و جامعه علمی که با اطلاع‌رسانی و تولید دانش می‌توانند تأثیر بسزایی در پیشبرد اهداف این حوزه داشته باشند. این همکاری چندجانبه می‌تواند منجر به تقویت انسجام در سیستم و بهره‌وری از پتانسیل‌های مختلف برای تحقق اهداف پژوهش شود و چارچوب ارائه شده بتواند به طور مؤثر به توسعه پایدار اکوسیستم ورزش توان‌یابان در کشور کمک کند.

از طرفی اهمیت تحقیق و ارائه نتایج کاربردی در حوزه مورد مطالعه، از این جهت است که نه تنها به ترویج فعالیت‌های ورزشی در میان توان‌یابان کمک می‌کند، بلکه به‌عنوان ابزاری برای بهبود کیفیت زندگی، ارتقای سلامت جسمانی و روانی و ایجاد فرصت‌های اجتماعی و اقتصادی عمل می‌نماید. ورزش برای توان‌یابان نقش محوری در بازتوانی اجتماعی ایفا می‌کند و توسعه برنامه‌های ورزشی برای توان‌یابان می‌تواند به تقویت عزت‌نفس، کاهش تبعیض، و افزایش فرصت‌های شغلی کمک کند (۲۸). در این راستا، تدوین چارچوبی جامع که به نیازهای جسمانی، روانی، و اجتماعی این گروه پاسخ دهد، ضروری است. همچنین، محدودیت‌های فعلی اکوسیستم ورزش در ایران، از جمله کمبود زیرساخت‌ها، آموزش‌های ناکافی برای مربیان، و نبود حمایت‌های مالی مناسب، بر اهمیت این موضوع تأکید دارند (۲۹). از دیگر دلایل انجام پژوهش حاضر می‌تواند نقش آن در هماهنگ‌سازی فعالیت‌ها و منابع مختلف در راستای توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان باشد. چراکه طراحی چنین مدلی که تعامل بین بخش‌های دولتی و خصوصی، سازمان‌های غیرانتفاعی و ورزشکاران را تسهیل کند، می‌تواند اثرگذاری برنامه‌ها را افزایش دهد (۳۰).

به‌طورکلی، تحقیق پیش‌رو به مفهوم جدید اکوسیستمی ورزش توان‌یابان که زمینه‌ساز تحقق توسعه‌های مختلف در محصولات، فرایندها و خدمات جدید است، در صنعت ورزش می‌پردازد. این پژوهش با هدف تدوین چارچوبی جامع و کاربردی برای توسعه

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق از نوع کیفی تئوری داده‌بنیاد (مبتنی بر رویکرد گلیزر) بود. جامعه آماری شامل دو بخش، منابع انسانی (کلید خبرگان، صاحب‌نظران و متخصصین حوزه موضوع پژوهش شامل اعضای هیئت‌علمی و پژوهشگران مدیریت ورزشی فعال در حیطه ورزش معلولین و توان‌یابان؛ مدیران، مسئولان و

کارشناسان کمیته ملی پارالمپیک و فدراسیون ورزش معلولین؛ ورزشکاران توان‌یاب جسمی حرکتی و کارشناسان و متخصصین مراکز توان‌یابی یا مجموعه‌های آموزشی نیکوکاری توان‌یابان در مرکز استان‌ها) و منابع اطلاعاتی (منابع علمی، اسنادی و کتابخانه‌ای) بود. مصاحبه‌شوندگان و منابع اطلاعاتی به صورت هدفمند و در دسترس انتخاب و نظرخواهی شدند.

جدول ۱. مشخصات مصاحبه‌شوندگان پژوهش

گروه مطالعه	تخصص	مدرک	نمونه‌گیری	نمونه
اساتید و پژوهشگران مدیریت ورزشی	ورزش توان‌یابان (معلولین)	دکترای تخصصی مدیریت ورزشی	هدفمند	۶ نفر (مرد: ۳ نفر، زن: ۳ نفر)
مدیران و کارشناسان کمیته ملی پارالمپیک و فدراسیون ورزش معلولین	ورزش‌های جانبازان و توان‌یابان	کارشناس ارشد و دکتری تخصصی علوم ورزشی	هدفمند	۴ نفر (مرد: ۳ نفر، زن: ۱ نفر)
ورزشکاران توان‌یاب جسمی حرکتی	رشته‌های مختلف ورزشی	کارشناس و کارشناس ارشد تربیت‌بدنی و علوم ورزشی	هدفمند	۵ نفر (مرد: ۳ نفر، زن: ۲ نفر)
کارشناسان و متخصصین مراکز توان‌یابی	فیزیوتراپی ورزشی	کارشناس ارشد و دکتری فیزیوتراپی	هدفمند	۴ نفر (مرد: ۲ نفر، زن: ۲ نفر)

منابع انسانی

رسانه‌ای معتبر (مجموع ۳۲ سند). مشخصات ابزارهای پژوهش به صورت جدول ۲ می‌باشد. روایی ابزار با استفاده از روش‌های روایی سنجی ذکر شده کنترل و مطلوب ارزیابی شد.

ابزار پژوهش شامل مصاحبه اکتشافی نیمه‌ساختارمند بود. جهت تکمیل و شناسایی مؤلفه‌ها و ابعاد کامل‌تر از مطالعه کتابخانه‌ای و بررسی متون و سندهای مختلف استفاده شد که شامل ۱۷ مقاله علمی، ۴ رساله دکتری، ۳ سند سازمانی و ۸ منبع

جدول ۲. مشخصات ابزار پژوهش

روش	مطالعه کتابخانه‌ای	مصاحبه
نوع	نظام‌مند و ساختارمند	نیمه‌ساختار یافته
ابزار	رونوشت (چک‌لیست استخراج مفاهیم)	چارچوب پرسش (پرسش‌نامه باز پاسخ)
زمینه	نمونه آماری منابع اطلاعاتی	نمونه آماری منابع انسانی
روایی و پایایی	انتخاب نسخه‌های معتبر به لحاظ علمی و حقوقی روایی محتوایی و صوری رونوشت از دیدگاه متخصصان	انتخاب افراد برحسب شایستگی علمی و اجرای روایی محتوایی و صوری سؤالات مصاحبه از دیدگاه متخصصان محاسبه ضریب توافق بین اساتید کدگذار و مصحح ضریب کاپا: ۰/۷۲

شد. چارچوب پژوهش نیز بر اساس روابط شناسایی شده به صورت یک چارچوب مفهومی ترسیم گردید. کدگذاری در سه مرحله کدگذاری اول (باز)، کدگذاری دوم (گزینشی) و کدگذاری سوم (موضوعی) انجام شد.

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش شامل چهارچوب کدگذاری مؤلفه‌ها و چارچوب مفهومی برخاسته از آن است. یک نمونه کدگذاری چند مرحله برای اولین کد به صورت جدول ۳ گزارش شده است.

در این پژوهش، با ارائه دادن بازخورد به مصاحبه‌شوندگان به منظور افزایش روایی درونی اقدام شد. محقق جهت جلوگیری از پیش فرض و جهت‌گیری مصاحبه‌شونده‌ها، نکات مصاحبه‌های قبل را بازخورد می‌داد. هم‌زمان با گردآوری داده‌ها، کار تحلیل آن‌ها طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی به صورت اکتشافی نظام‌مند و سیستماتیک نیز شروع شد. کار گردآوری داده‌ها تا زمانی ادامه یافت که پژوهشگر اطمینان حاصل کرد که ادامه کار موضوع تازه‌ای به دانسته‌های او نمی‌افزاید. پس از انجام ۱۸ مصاحبه و رسیدن به اشباع نظری، به مصاحبه‌ها پایان داده شد و بعد از آن با استفاده از منابع اطلاعاتی یافته‌ها و مؤلفه‌های شناسایی شده تکمیل و کدگذاری با استفاده از مطالعات قبلی و نظر چند پژوهشگر انجام

جدول ۳. نمونه کدگذاری برای مفاهیم مستخرج پژوهش

مصاحبه‌شونده	متن مصاحبه	کدگذاری مفهومی (اول)	کدگذاری متمرکز (دوم)	کدگذاری محوری (سوم)
		کد اولیه	مضمون فرعی	مضامین اصلی
مصاحبه‌شونده پنجم (P9)	«وجود مسیری‌های مشخص و مخصوص برای توان‌یابان اهمیتی زیادی دارد»	امکان رفت‌وآمد توان‌یابان با حمل‌ونقل	زیرساخت شهری رفت‌وآمد توان‌یابان	زیرساخت و امکانات ورزشی توان‌یابان
مصاحبه‌شونده پنجم (P5)	«راه‌اندازی وسایل حمل‌ونقل عمومی مخصوص توان‌یابان در سطح شهرها از اهمیت زیادی برخوردار است»	عمومی به‌ویژه برای فضاهای ورزشی		
مصاحبه‌شونده دوم (P2)	«توجه به فراهم‌یازی و تأمین بودجه برای ایجاد مکان‌ها و مسیرهای رفت‌وآمد مخصوص توان‌یابان»			

تکرار مضامین) بود که در جداول ۴ گزارش شده است.

چارچوب مفهومی استخراج‌شده شامل ۱۱ مضمون اصلی، ۳۴ مضمون فرعی و ۱۳۶ کدمفهومی (دارای

شکل ۱. شبکه مضامین شناسایی شده اکوسیستم توسعه ورزش توان یابان

بحث و نتیجه گیری

بر اساس یافته های پژوهش، چارچوب مفهومی نهایی شناسایی شده شامل ۱۳۶ مؤلفه، ۳۴ مضمون فرعی و ۱۱ مضمون اصلی بود. ۱۱ مضمون اصلی شامل زیرساخت و امکانات ورزشی توان یابان، فرهنگ جامعه در حمایت از ورزش توان یابان، مشارکت نقش های فردی مرتبط در ورزش توان یابان، قابلیت های ورزشی در جامعه توان یابان، ظرفیت ساختاری و مشارکت نهادها مرتبط با ورزش توان یابان، سازوکارهای ترویج و توانمندسازی ورزش توان یابان، حمایت اقتصادی و صنعت برای ورزش معلولین، جریان دانش و فناوری ورزش توان یابان و بستر مجازی و ارتباطات در ورزش توان یابان، امکانات و خدمات ورزش توان یابان و فعالیت و رویدادهای ورزشی ورزش توان یابان بود که متغیرهای زیرمجموعه آنها به صورت زنجیره ای باهم ارتباط داشتند. این چارچوب رویکردی

جامع، سیستمی و چند سطحی به موضوع اکوسیستم ورزش توان یابان ایران دارد. از دیدگاه جامعیت، انواع متغیرها و عوامل دارای نقش و اثر مشهود در نظر گرفته شده اند. از منظر چندسطحی بودن عوامل کلان-خرد شناسایی شده اند. مضامین شناسایی شده تا حدودی با نتایج مطالعات نادریان و نقی پور گیوی، ۱۴۰۲؛ حسینیان مهاجر و همکاران، ۱۴۰۱؛ باروتی و همکاران، ۱۴۰۱؛ دیلمی و همکاران، ۱۴۰۱؛ فرهادی و همکاران، ۱۴۰۱؛ سبحانی و همکاران، ۱۳۹۴؛ رضوی و همکاران، ۱۳۹۲؛ بگاویج و گارسیا، ۲۰۲۴؛ جامین آ و همکاران، ۲۰۲۴؛ کاتینگهام آ و همکاران، ۲۰۲۳؛ مک کینون آ و همکاران، ۲۰۲۲؛ کاسم، ۲۰۱۹؛ دی پالماء و همکاران، ۲۰۱۶ و ویلسون و کو، ۲۰۱۳ همسو بود (۱۱، ۲۰-۱۶، ۲۷-۲۲، ۳۱، ۳۲). در ادامه تفسیر هر مضمون به صورت جداگانه ارائه شده است.

5. Kasum

6Di Palma

7. Wilson & Khoo

1. Begović & Garcia

2. Jamin

3. Cottingham

4. McKinnon

توان‌یابان و مشارکت‌پذیری خانواده‌های توان‌یابان به ورزش است. در تفسیر می‌توان گفت حضور و موفقیت افراد معلول در عرصه‌های ورزشی می‌تواند تأثیر مثبتی بر نگرش عمومی جامعه داشته باشد و باعث افزایش حمایت اجتماعی و تسهیل در پذیرش و گسترش امکانات ورزشی برای توان‌یابان شود. چنانچه جوامع محلی نگرشی مثبت و حمایت‌گرانه نسبت به مشارکت توان‌یابان در ورزش داشته باشند، این افراد احساس تشویق و پذیرش بیشتری خواهند داشت که این امر می‌تواند به افزایش مشارکت آنان در فعالیت‌های ورزشی منجر شود. حمایت جوامع محلی همچنین می‌تواند به تأمین زیرساخت‌ها و امکانات مناسب برای توان‌یابان کمک کرده و فرصت‌های بیشتری برای فعالیت ورزشی آنان فراهم کند. از طرفی آگاهی خانواده‌ها از اهمیت ورزش در بهبود سلامت جسمی و روانی توان‌یابان می‌تواند به تشویق و حمایت از مشارکت آنان در فعالیت‌های ورزشی منجر شود (۳۴). فرهنگ مشارکت اجتماعی در خانواده‌ها، که به تقویت روابط اجتماعی و ایجاد انگیزه‌های مثبت برای توان‌یابان کمک می‌کند، می‌تواند این فرآیند را تسریع کند. علاوه بر این، میزان درآمد و قدرت خرید خانواده‌ها تأثیر مستقیمی بر توانایی آنان در تأمین هزینه‌های مربوط به تجهیزات ورزشی، حمل و نقل و دسترسی به امکانات ورزشی مناسب دارد. بنابراین، بهبود وضعیت اقتصادی و افزایش آگاهی و مشارکت خانواده‌ها می‌تواند به شکل‌گیری و توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان کمک شایانی کند.

مضمون زیرساخت و امکانات ورزشی توان‌یابان شامل زیرساخت شهری رفت‌وآمد توان‌یابان و فضاها و اماکن ورزشی تعیین گردید. ایجاد بستر مناسب در فضاهای عمومی، شهری و سکونتی که به نیازهای خاص معلولین پاسخ دهد، نقشی کلیدی در تشویق این افراد به مشارکت در فعالیت‌های ورزشی ایفا می‌کند. دسترسی به حمل‌ونقل عمومی، فضاهای طبیعی و سکونتی قابل‌دسترس، امکان فعالیت ورزشی را برای توان‌یابان تسهیل کرده و در نتیجه، به رشد و توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان کمک می‌کند. این اقدامات نه تنها کیفیت زندگی توان‌یابان را بهبود می‌بخشد بلکه به ایجاد جامعه‌ای فراگیرتر و مشارکتی‌تر کمک می‌کند (۳۳). عدم سازگاری زیست محیطی و شهری فضاهای ورزشی برای توان‌یابان و عدم دسترسی این افراد به امکانات ورزشی دولتی، تأثیر منفی قابل توجهی بر توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان در ایران دارد. این شرایط منجر به محرومیت توان‌یابان از فرصت‌های ورزشی و اجتماعی می‌شود، که می‌تواند احساس انزوای اجتماعی و کاهش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی را تشدید کند. همچنین، عدم وجود فضاهای مناسب برای ورزش خانواده‌ها یا گروه‌های دوستان توان‌یابان، مانع از ایجاد شبکه‌های حمایتی و انگیزشی می‌شود که برای تقویت روحیه و سلامت روانی این افراد حیاتی است. در نتیجه، توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان به دلیل این موانع دچار کندی و نقصان می‌شود و جامعه از پتانسیل کامل این افراد بهره‌مند نمی‌شود.

فرهنگ جامعه در حمایت از ورزش توان‌یابان مشتمل بر ابعاد نگرش جوامع محلی به ورزش

متناسب با نیازهای ویژه توان‌یابان، به افزایش کیفیت و اثربخشی مشارکت آنان در ورزش کمک می‌کنند. این نقش‌های تخصصی و پشتیبان با ایجاد بسترهای علمی و تخصصی مناسب، به توسعه پایدار و حرفه‌ای اکوسیستم ورزش توان‌یابان در ایران کمک شایانی می‌کنند. پزشکان و کادر بهداشت و درمان نیز با ارائه توصیه‌ها و برنامه‌های پزشکی مناسب، می‌توانند به افراد کم‌توان کمک کنند تا با اطمینان و آگاهی بیشتری در فعالیت‌های ورزشی شرکت کنند. معلمان و مربیان مدارس نقش مهمی در شناسایی و پرورش استعداد‌های ورزشی کودکان و نوجوانان کم‌توان دارند، که می‌تواند به تقویت پایه‌های ورزشی آنان از سنین پایین کمک کند.

قابلیت‌های ورزشی در جامعه توان‌یابان شامل نوع-شناسی جامعه کم‌توان از منظر ورزش، نگرش بدنی و ورزشی توان‌یابان، وضعیت جسمانی و سلامت توان-یابان و کارآمدی نهادها و مراکز ورزشی تعیین گردید. این یافته بدین معناست که شناخت دقیق و پاسخ به نیازهای متنوع گروه‌های مختلف کم‌توان، به ایجاد برنامه‌های ورزشی مناسب‌تر و فراهم‌سازی امکانات و زیرساخت‌های تخصصی‌تر منجر می‌شود. درک صحیح از نگرش‌ها و تمایلات این افراد می‌تواند به افزایش مشارکت آنان در فعالیت‌های ورزشی و تقویت تعاملات اجتماعی و فیزیکی کمک کند و درک تفاوت‌های فردی و نیازهای ویژه هر گروه، امکان طراحی و اجرای راهبردهای جامع و فراگیر را فراهم می‌آورد (۳۷). گرایش به سبک فراغت مجازی غیرفعال و احساس ضعف برخی از آنان نسبت به حضور در فضاهای ورزشی

مشارکت نقش‌های فردی مرتبط در ورزش توان‌یابان شامل نقش‌های مروج و تسهیل‌گر، حمایتی و فعال و تخصصی و پشتیبان تعیین گردید. در تبیین نقش‌های مروج باید گفت حمایت و توصیه‌های مثبت روحانیت و مراجع عمومی می‌تواند نگرش مثبت جامعه را نسبت به ورزش توان‌یابان تقویت کند و مشارکت اجتماعی را افزایش دهد. حضور شخصیت‌های محبوب در برنامه‌های ورزشی توان‌یابان به‌عنوان الگوهای اجتماعی می‌تواند الهام‌بخش باشد و توجه بیشتری به این حوزه جلب کند. نگرش مدیران و برنامه‌ریزان که به شکل‌گیری سیاست‌ها و تأمین منابع مناسب منجر می‌شود، نقش کلیدی در ایجاد زیرساخت‌ها و امکانات لازم برای توسعه ورزش توان‌یابان دارد. فعالیت رسانه‌ای و نقش داوطلبان و فعالان اجتماعی نیز در اطلاع‌رسانی، ترویج، و افزایش مشارکت جامعه و توان‌یابان در ورزش بسیار مؤثر است (۳۵). نقش‌های حمایتی و فعال، حمایت اعضای خانواده و دوستان است. حمایت خانواده‌ها می‌تواند به عنوان یک محرک اصلی برای تشویق توان‌یابان به شرکت در ورزش عمل کند، زیرا خانواده‌ها اغلب نقش تعیین‌کننده‌ای در ایجاد انگیزه و فراهم‌آوردن فرصت‌های ورزشی برای این افراد دارند (۳۴). دوستان و گروه‌های مرجع نیز با ارائه حمایت عاطفی و ایجاد محیط‌های اجتماعی پذیرنده، می‌توانند تأثیر مثبتی بر انگیزه و مشارکت توان‌یابان در فعالیت‌های ورزشی بگذارند (۳۶). در نقش‌های تخصصی و پشتیبان، مربیان تخصصی ورزش معلولین و متخصصان توانبخشی ورزشی از فراوانی بالاتری در توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان در ایران برخوردار بودند. مربیان مذکور با ارائه تمرینات و راهنمایی‌های

معلولین، کارآمدی همکاری بین سازمانی در ورزش توان‌یابان و پشتوانه برنامه‌ای و سیاستی بود. نهادهای عمومی معلولین با ارائه خدمات حمایتی مانند مشاوره، تأمین منابع مالی، دسترسی به تجهیزات ورزشی و ایجاد برنامه‌های آموزشی می‌توانند مشارکت توان‌یابان در فعالیت‌های ورزشی را تسهیل کنند و با ایجاد شبکه‌های اجتماعی و ارتباطی میان توان‌یابان و جامعه ورزشی به ارتقای آگاهی عمومی و کاهش موانع اجتماعی کمک نمایند (۳۹). همکاری مؤثر میان نهادهای مختلف مرتبط با معلولین، می‌تواند به ایجاد یک هماهنگی جامع در اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های مرتبط با ورزش توان‌یابان منجر شود. این همکاری‌ها به بهبود تخصیص منابع، افزایش کارایی در اجرای برنامه‌ها، و ایجاد فرصت‌های بیشتر برای مشارکت توان‌یابان در ورزش کمک می‌کند. پشتوانه برنامه‌ای و سیاستی نیز تضمین می‌کند که این همکاری‌ها در راستای اهداف بلندمدت و پایدار هدایت شوند، که در نهایت به توسعه یک اکوسیستم ورزشی توانمند و جامع برای توان‌یابان در ایران منجر می‌شود.

سازوکارهای ترویج و توانمندسازی ورزش توان‌یابان، شامل سیستم‌سازی اقدامات و خدمات ورزش توان‌یابان، فرهنگ‌سازی و ترویج ورزش توان‌یابان و بسترهای توانمندسازی روان‌شناختی و اجتماعی توان‌یابان تعیین گردید. یکپارچه‌سازی اقدامات و عملیات، همراه با نظارت دقیق بر تأمین و کیفیت خدمات ورزشی، باعث می‌شود که برنامه‌ها و خدمات به‌صورت هماهنگ و با کیفیت بالا به توان‌یابان ارائه شود. شناسایی و رتبه‌بندی رشته‌های ورزشی بر

می‌توانند به کاهش مشارکت فعال توان‌یابان در فعالیت‌های ورزشی منجر شوند، که به نوبه خود، فرصت‌های تقویت سلامت جسمی و روانی این افراد را محدود می‌کند. ارتقای فرهنگ ورزش و سواد بدنی جامعه کم‌توان نیز می‌تواند نگرش‌های منفی و موانع روانی را کاهش داده و به تشویق توان‌یابان به حضور فعال در ورزش کمک کند (۳۸). از طرفی حضور فعال توان‌یابان در این برنامه‌های ورزشی نه تنها به افزایش سطح تناسب اندام و سلامت آنها می‌انجامد، بلکه موجب ارتقای فرهنگ ورزش و توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان می‌شود. این مشارکت‌ها نقش مهمی در ایجاد جامعه‌ای فعال‌تر و سالم‌تر برای توان‌یابان در ایران ایفا می‌کند. در نهایت کارآمدی نهادها و مراکز ورزشی می‌تواند با ایجاد زیرساخت‌های مناسب، برنامه‌ریزی استراتژیک، و ارائه حمایت‌های مالی و فنی، نقش مهمی در توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان در ایران ایفا کند. این نهادها از طریق هماهنگی و هم‌افزایی میان وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی پارالمپیک، فدراسیون‌های ورزشی، باشگاه‌ها، و مراکز توانبخشی می‌توانند فرصت‌های بیشتری برای مشارکت توان‌یابان در فعالیت‌های ورزشی فراهم کنند. ارتقای سطح آموزش، دسترسی به تجهیزات مناسب، و برگزاری مسابقات و رویدادهای ورزشی ویژه توان‌یابان، از دیگر وظایف این نهادها است که می‌تواند به تقویت فرهنگ ورزش و بهبود کیفیت زندگی توان‌یابان منجر شود.

ظرفیت ساختاری و مشارکت نهادها مرتبط با ورزش توان‌یابان شامل حمایت نهادهای عمومی

این افراد فراهم می‌سازد. از سوی دیگر، ورود صنعت به این عرصه می‌تواند به تولید و عرضه تجهیزات ورزشی متناسب با نیازهای خاص معلولین کمک کند که این خود به افزایش کیفیت و دسترسی به ورزش برای این گروه می‌انجامد (۴۱). در تبیین می‌توان ادعان داشت این حمایت‌ها امکان دسترسی توان‌یابان به امکانات ورزشی پیشرفته، تجهیزات تخصصی و برنامه‌های آموزشی را فراهم می‌کند و به کاهش موانع مالی برای مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های ورزشی کمک می‌نماید. مشارکت صنعت و بازار ورزش نیز با ایجاد فرصت‌های شغلی و توسعه محصولات و خدمات مرتبط با ورزش توان‌یابان، می‌تواند به رشد اقتصادی در این حوزه کمک کند. در نتیجه، این حمایت‌های اقتصادی و صنعتی به ایجاد یک اکوسیستم ورزشی پایدار و فراگیر برای توان‌یابان در ایران منجر می‌شود.

جریان دانش و فناوری ورزش توان‌یابان شامل شبکه اطلاعاتی و علمی، تحقیق و تولید دانش موردنیاز و فناوری و تجهیزات نوین بود. جریان دانش به بهبود روش‌ها و برنامه‌های آموزشی، ارتقای کیفیت و کارایی تجهیزات ورزشی، و افزایش دسترسی به اطلاعات به‌روز و تخصصی منجر می‌شود (۴۲). با استفاده از فناوری‌های نوین و تجهیزات پیشرفته، توان‌یابان می‌توانند به شکلی مؤثرتر در فعالیت‌های ورزشی شرکت کنند و عملکرد خود را بهبود بخشند. این امر نه تنها به افزایش مشارکت و موفقیت توان‌یابان در سطوح مختلف ورزشی کمک می‌کند، بلکه به توسعه یک اکوسیستم ورزشی نوآورانه و پایدار در ایران منجر می‌شود.

اساس مؤلفه‌های مختلف، از جمله دسترسی و کیفیت خدمات، به نهادهای ورزشی کمک می‌کند تا بر رشته‌هایی تمرکز کنند که پتانسیل بیشتری برای مشارکت و موفقیت توان‌یابان دارند. ارائه برنامه‌های آموزشی و توانمندسازی به توان‌یابان، آن‌ها را برای مشارکت فعال در فعالیت‌های ورزشی آماده می‌کند و اعتمادبه‌نفس آن‌ها را افزایش می‌دهد (۴۰). همچنین، ارائه الگوهای فراغتی و تفریحی ورزشی که با فرهنگ محلی سازگار باشد، می‌تواند مشارکت اجتماعی و تعامل فرهنگی توان‌یابان را تقویت کرده و به توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان در ایران کمک کند. ورزش نه تنها به ارتقای سلامت جسمانی و روانی این افراد کمک می‌کند، بلکه با ایجاد محیط‌هایی برای افزایش روابط دوستانه و اجتماعی، اعتماد به نفس و احساس تعلق به جامعه را در آنها تقویت می‌کند. همچنین، ارتقای سطح توانمندی‌ها و عملکرد بدنی، و شناسایی و تحسین استعدادهای ورزشی توان‌یابان، می‌تواند انگیزه آنها را برای مشارکت بیشتر در فعالیت‌های ورزشی افزایش دهد و به شکوفایی استعدادهای ورزشی در سطح ملی و بین‌المللی منجر شود.

حمایت اقتصادی و صنعت برای ورزش معلولین مشتمل بر منابع مالی و تسهیلات دولتی، حامیان عمومی و اجتماعی و ظرفیت صنعت بازار ورزش تعیین گردید. حمایت اقتصادی و صنعتی از ورزش معلولین نقش حیاتی در توسعه و پایدارسازی این حوزه ایفا می‌کند. از یک سو، تأمین منابع مالی لازم برای ایجاد زیرساخت‌ها، تجهیزات، و برنامه‌های ورزشی ویژه افراد دارای معلولیت، فرصت‌های بیشتری را برای مشارکت

انگیزه و اعتماد به نفس بیشتری در ورزش شرکت کنند، که این امر به توسعه یک اکوسیستم ورزشی جامع و پایدار برای توان‌یابان در ایران منجر می‌شود.

فعالیت و رویدادهای ورزشی ورزش توان‌یابان شامل فعالیت‌ها و رشته‌های ورزشی، بستر ورزش پرورشی و آموزش ورزشی توان‌یابان، بستر ورزش سلامت‌محور و تفریحات ورزشی توان‌یابان و بستر ورزش قهرمانی و رقابت‌های ورزشی توان‌یابان تعیین گردید. فراهم‌سازی برنامه‌های ورزشی متنوع و در دسترس، به توان‌یابان امکان می‌دهد تا به فعالیت‌های ورزشی متناسب با نیازها و علاقه‌های خود بپردازند. آموزش صحیح الگوهای حرکتی و ترغیب توان‌یابان به ورزش در محیط‌های عمومی، به ارتقای سلامت جسمی و روانی این افراد کمک می‌کند (۴۰). برگزاری رویدادهای ورزش همگانی و فراهم‌کردن محیط‌های مناسب برای تفریحات ورزشی نیز مشارکت اجتماعی را افزایش می‌دهد. همچنین، حمایت از ورزشکاران قهرمان و تیم‌های فعال در ورزش توان‌یابان، به توسعه استعدادها و ارتقای جایگاه ایران در مسابقات بین‌المللی منجر می‌شود. این مجموعه اقدامات، به ایجاد یک اکوسیستم ورزشی جامع و پایدار برای توان‌یابان در ایران کمک می‌کند.

به‌طور کلی این پژوهش با شناسایی و تدوین یک چارچوب مفهومی جامع، رویکردی سیستمی و چندسطحی به اکوسیستم ورزش توان‌یابان در ایران ارائه داده و عوامل مختلف از زیرساخت‌ها و امکانات ورزشی تا حمایت‌های اقتصادی، فرهنگ جامعه و جریان دانش و فناوری را به‌صورت زنجیره‌ای و مرتبط

بستر مجازی و ارتباطات در ورزش توان‌یابان مشتمل بر حوزه اطلاع‌رسانی و روابط عمومی و شبکه ارتباطات و رسانه‌ها اکوسیستم ورزش توان‌یابان تعیین گردید. تولید و انتشار محتوای آموزشی شامل بروشور، پوستر، کتاب، فیلم، انیمیشن، و تیزرهای رسانه‌ای با موضوع ورزش توان‌یابان، آگاهی عمومی را افزایش داده و افراد معلول را تشویق به مشارکت فعال در ورزش می‌کند (۳۵). همچنین، شبکه ارتباطات و رسانه‌ها با فراهم‌سازی بستری برای تبادل اطلاعات و تجربه‌ها، می‌تواند به تقویت ارتباطات میان ورزشکاران، مربیان، و نهادهای مرتبط کمک کند. این اقدامات، با افزایش دسترسی به اطلاعات و منابع آموزشی، ارتقای فرهنگ ورزشی، و جلب حمایت عمومی، به توسعه یک اکوسیستم ورزشی فراگیر و پویا برای توان‌یابان در ایران منجر می‌شود.

امکانات و خدمات ورزش توان‌یابان شامل فضاها و محیط‌های ورزش توان‌یابان، تجهیزات و تسهیلات مناسب، خدمات ورزش توان‌یابان و سیستم امنیت و مراقبت توان‌یابان در محیط ورزش تعیین گردید. فضاها و محیط‌های ورزشی که به‌طور خاص برای توان‌یابان طراحی شده‌اند، امکان مشارکت بیشتر و ایمن‌تر آن‌ها در فعالیت‌های ورزشی را فراهم می‌کنند (۳۳). تجهیزات و تسهیلات مناسب نیز به بهبود تجربه ورزشی و افزایش عملکرد توان‌یابان کمک می‌کند. علاوه بر این، خدمات تخصصی و سیستم‌های امنیت و مراقبت، احساس راحتی و اطمینان بیشتری را برای توان‌یابان در محیط‌های ورزشی ایجاد می‌کند. مجموع این عوامل، موجب می‌شود که توان‌یابان بتوانند با

مشارکت‌کنندگان با محقق همکاری نداشتند و محقق اقدام به تنوع‌بخشی به مشارکت‌کنندگان در پژوهش کرد. با توجه به شناسایی چارچوب توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان در این پژوهش به نظر می‌رسد تحقیقات آتی می‌توانند بر مؤلفه‌های جزئی از این چارچوب تمرکز داشته باشند و از روش‌های تحقیق دیگری به بازنگری در تعداد و تعریف رویکردهای مختلف بپردازند.

در نظر گرفته و بر اهمیت تعامل و هماهنگی میان این عوامل در توسعه یک اکوسیستم ورزشی پایدار و فراگیر برای توان‌یابان تأکید می‌کند. نتیجه‌گیری نهایی نشان می‌دهد که توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان نیازمند نگاهی جامع و یکپارچه به تمام جنبه‌های مرتبط است. در این پژوهش محقق با محدودیت‌های مطالعاتی و اجرایی روبه‌رو بود به این صورت که در این زمینه دانش کافی برای شناسایی مضامین توسعه اکوسیستم ورزش توان‌یابان وجود نداشت و محقق برای تکمیل مطالعه خود اقدام به مصاحبه با خبرگان و متخصصان ورزشی نمود و همچنین در بخش اجرایی برخی از

References

1. Potcovaru C-G, Salmen T, Bîgu D, Săndulescu MI, Filip PV, Diaconu LS, et al. Assessing the Effectiveness of Rehabilitation Interventions through the World Health Organization Disability Assessment Schedule 2.0 on Disability—A Systematic Review. *Journal of Clinical Medicine*. 2024;13(5):1252.
2. Varadaraj V, Deal JA, Campanile J, Reed NS, Swenor BK. National prevalence of disability and disability types among adults in the US, 2019. *JAMA network open*. 2021;4(10):e2130358-e.
3. Alexander J, Hutchinson C, Carey G. Empowering Physically Disabled People in Vietnam: A Successful Microenterprise Model. *Disabilities*. 2024;4(1):127-43.
4. Obidovna DZ, Sulaymonovich DS. Physical activity and its impact on human health and longevity. *Достижения науки и образования*. 2022(2 (82)):120-6.
5. Puce L, Okwen PM, Yuh MN, Akah Ndum Okwen G, Pambe Miong RH, Kong JD, et al. Well-being and quality of life in people with disabilities practicing sports, athletes with disabilities, and para-athletes: Insights from a critical review of the literature. *Frontiers in Psychology*. 2023;14:1071656.
6. Misener L, Darcy S. Managing disability sport: From athletes with disabilities to inclusive organisational perspectives. Taylor & Francis; 2014. p. 1-7.
7. Husain AB, Ishar AA, Bintang RS. Strategi Pembinaan Olahraga Difabel yang Inklusif di Kabupaten Sinjai. *Indonesian Journal of Physical Education and Sport Science*. 2024;4(4):475-85.

8. Mehmet Ç, YAMAK B. Bibliometric Analysis of Research on Recreational Activities for Individuals with Disabilities. *Acta Scientiae et Intellectus*. 2024;10(1):20-35.
9. Kolotouchkina O, Llorente-Barroso C, García-Guardia ML, Pavón J. Disability narratives in sports communication: Tokyo 2020 Paralympic Games' best practices and implications. *Media and Communication*. 2021;9(3):101-11.
10. Babul S, Karmali S, Turcotte K, Linton V. 84 Updating the concussion awareness training tool (CATT): translating the expanding concussion evidence into accessible resources. *BMJ Publishing Group Ltd*; 2024.
11. Hosseinian Mohajer S, A, Fahiminejad A, Mursal B, Tayibi Sani S, M. Provide a theoretical framework based on the analysis and planning of the development of the participation of sports people in particular (Case Study of Veterans, Disabled, Deaf, and Blind). *Strategic studies of sport and youth*. 2022;21(57):173-92. (in persian).
12. Bagni UV, de Abreu Rodrigues AV, Ribeiro ECdSA, Salles-Costa R, Ferreira AA. Food insecurity in households with persons with disabilities in a situation of extreme vulnerability in Brazil: a secondary cross-sectional analysis. *The Lancet Regional Health–Americas*. 2023;18.
13. Mitra S, Yap J. The disability data report. Mitra, S and Yap, J(2021) *The Disability Data Report Disability Data Initiative Fordham Research Consortium on Disability: New York*. 2021.
14. Mahdinejad D, Savadi M, Saibani HR. Analysis of the Role of Psychological Capital Components on Development of Sports Participation of Veterans and the Disabled in Islamic Republic of Iran. *Sports psychology studies*. 2021;9(34):215-34.
15. Vafaei Moghaddam AF, Farzam , Razavi SMH, Afshari M. Serveing the Development Causes of Sport for All Based on Grounded Theory. *Sports management studies*. 2019;10(52):43-72. (in persian).
16. Naderian FNG, B. Analyzing the Policy-Making Situation in Educational Sports for Persons with Disabilities. *Research on Educational Sport*. 2023;11(32):216-46. (in persian).
17. Farhadi L, Sadeghi Boroujerdi SG, S. Identifying Effective Components in the Participation of the Physically Disabled People in Sports Activities: A Thematic Analysis. *Journal of Disability Studies*. 2022;12:12-63. (in persian).
18. Sobhani A, Andam R, M Z. Study and prioritizing the factors and barriers to sport participation of Disabled people of Ahvaz city. *Organizational Behavior Management in Sport Studies*. 2015;2(6):41-8. (in persian).
19. Razavi S, M, H, Rajabzadeh R, Mirzapour A, A, Sajjadi S, A. The role of physical activity and sports in the leisure time of the physically disabled. *Sports management and movement behavior research paper*. 2013;9(18):129-40. (in persian).

20. Deilami K, Ghafouri F, shahlaeabagheri j, Karegar G, A. Designing a sports ecosystem development model in northern Iran Based on the harmonization of community and athletic sports and inter-provincial convergence. *Strategic studies of sport and youth*. 2022;1(3):2-21. (in persian).
21. Nasiri MD, S. Designing the a native pattern and presentation the executive framework of citizenship sport development in Anzali city. *Quarterly Journal of Sport Development and Management*. 2020;9(2):156-73. (in persian).
22. Cottingham M, Richard H, Hu T, Biskynis S, Sunku R, Walters G, et al. Adapting to sport and country: Immigrant athletes with disabilities. *International Review for the Sociology of Sport*. 2023;58(4):685-702.
23. McKinnon A, Bassett-Gunter R, Fraser-Thomas J, Arbour-Nicitopoulos K. Understanding sport as a vehicle to promote positive development among youth with physical disabilities. *Journal of Sport for Development*. 2022;10(2):55-71.
24. Kasum G. Disabled sports: Steps towards a reduced exclusion and a new value paradigm of the Serbian society. *Fizička kultura*. 2019;73(1):23-39.
25. Di Palma D, Raiola G, Tafuri D. Disability and Sport Management: a systematic review of the literature. *Journal of Physical Education and Sport*. 2016;16(3):785.
26. Wilson NC, Khoo S. Benefits and barriers to sports participation for athletes with disabilities: the case of Malaysia. *Disability & Society*. 2013;28(8):1132-45.
27. Baruti R, Askari A, Moshkelgosha E. Comprehensive model of sports development for the disabled in Iran. *Strategic studies of sport and youth*. 2022;1(4):10-21. (in persian).
28. Sajadi SM, Baghaie S, Rezaei R. Optimizing sports development: Identifying and prioritizing key indicators for professional and competitive sports. *World Development*. 2024;180:106651.
29. Al-Eslamieh ZA, Fahiminejad A, Morsal B, Bahmanpour H. Identifying and prioritizing components and dimensions of green management in the context of Iranâ s sports with a focus on sustainable development by using (FAHP). *Anthropogenic Pollution*. 2024;8(1).
30. Askarian F, Rahbar M, Fakhri F. How we can develop sports in Iran: explaining the process. *Sports Business Journal*. 2021;1(1):61-78.
31. Begović M, Garcia B. Development of contemporary sport ecosystem in Kosovo. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 2024:1-11.
32. Jamin A, Gbadamosi G, Stoyanova-Bozhkova S. The ecosystem of disability inclusion in hospitality and tourism organisations: an integrative review and research agenda. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 2024;36(13):38-56.
33. Lawton Smith H. Public spaces, equality, diversity and inclusion: Connecting disabled entrepreneurs to urban spaces. *Land*. 2023;12(4):873.

34. Wilski M, Nadolska A. The role of family support in enhancing sport activities for children with intellectual disabilities. *Sport, coaching and intellectual disability*: Routledge; 2014. p. 138-58.
35. Kolotouchkina O, Llorente-Barroso C, García-Guardia ML, Pavón J. Disability, sport, and television: Media visibility and representation of Paralympic Games in news programs. *Sustainability*. 2020;13(1):256.
36. Darcy S, Lock D, Taylor T. Enabling inclusive sport participation: Effects of disability and support needs on constraints to sport participation. *Leisure Sciences*. 2017;39(1):20-41.
37. Vakili tanha m, ahmadi s, Soleimani M. Identify and Formulate a Model of Motivations for Sports Participation of Veterans and Disabled. *Sports psychology studies*. 2020;8(30):143-60. (in persian).
38. Pushkarenko K, Causgrove Dunn J, Wohlers B. Physical literacy and inclusion: a scoping review of the physical literacy literature inclusive of individuals experiencing disability. *Prospects*. 2021;50(1):107-26.
39. Dong Q, Yu N, editors. Study on the Development Path of Public Service System for the Disabled with Chinese Characteristics. 6th International Conference on Economics, Management, Law and Education (EMLE 2020); 2021: Atlantis Press.
40. Faizal R, Kusnandar HF, Sulaeman M. Empowerment of people with disabilities through the establishment of joint ventures and entrepreneurship training in Banjar City. *Budapest Internafional Research and Crifics Insfitute (BIRCI-Journal): Humanifies and Social Sciences*. 2020;3(4):3806-12.
41. Kurniawan A, Rizky Samudro B. Optimizing Social and Economic Inclusion through Adaptive Sports Programs for Persons with Disabilities: A Pathway to Achieving SDGs. *International Journal of Current Science Research and Review*. 2024;7(05).
42. Asare F, Townsend RC, Burrows L. Disentangling assistive technology: exploring the experiences of athletes with physical impairments in disability sport. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*. 2023;15(6):729-41.

چارچوب مفهومی استخراج شده شامل ۱۱ مضمون اصلی، ۳۴ مضمون فرعی و ۱۳۶ کدمفهومی (دارای تکرار مضامین) بود که در جداول ۴ گزارش شده است.

